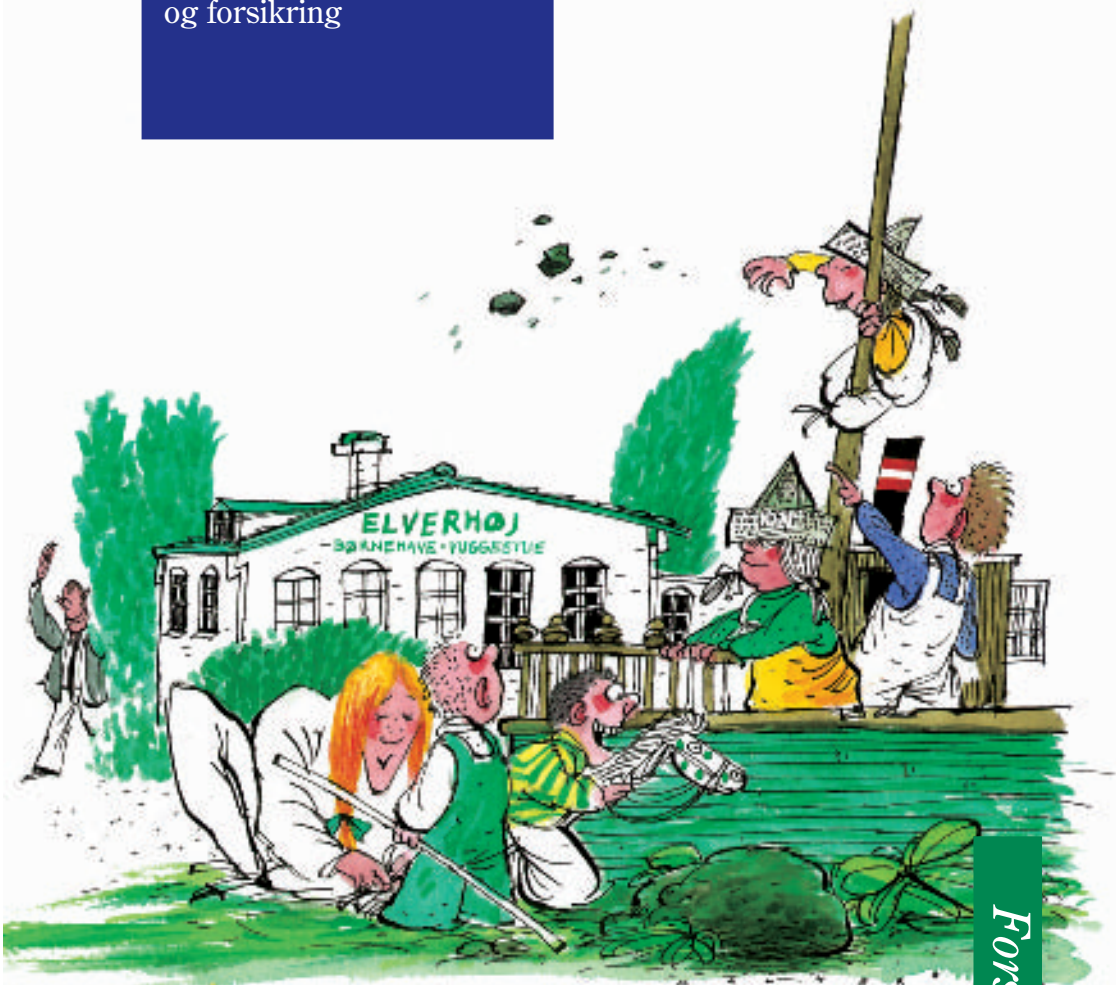

Daginstitutionen
og forsikring

Hvem har ansvaret?

Forsikringsoplysningen

Til læseren

„Hvem har ansvaret?“ handler om forsikringsforhold i vuggestue, børnehave og tilsvarende institutioner. Pjecen giver en oversigt over de situationer, hvor børn enten laver en skade, eller selv kommer ud for en skade. Hvem har erstatningsansvaret? Er det forældrene, institutionen, eller er det børnene selv?

Pjecen indledes med et generelt afsnit om erstatningsansvar, men handler ellers konkret om forsikringsforhold i forbindelse med børns ophold i institution. Ønsker læseren at vide mere om forsikring generelt og om forskellige forsikringsformer, henviser vi til „Forsikringer i dagligdagen“, som også udgives af Forsikringsoplysningen.

Forsikringsoplysningen
Oktober 2003

Indholdsfortegnelse

Hvad er erstatningsansvar?	3
Uheld i institutionen	8
Uheld uden for institutionen	12
Hvis der sker personskade	14
Særlige forhold for plejebragte	16
Klagemuligheder	17

Hvad er erstatningsansvar?

At stille spørgsmålet „Hvem har ansvaret?“ er så almindeligt, at man ikke altid tænker på, hvad det betyder. Har du eller har dine børn lavet en skade, vil du nok føle dig moralsk forpligtet til at yde erstatning, men det medfører ikke nødvendigvis, at der foreligger et juridisk erstatningsansvar.

Noget forenklet kan man sige, at du er erstatningsansvarlig, hvis du begår en fejl eller udviser en forsømmelse eller undladelse, der bliver årsag til en skade.

De økonomiske følger

Når skaden er sket, er der i mange tilfælde nogle økonomiske konsekvenser. Nogle skader bliver betalt af skadelidtes egen forsikring, men det kan også være skadevolderen eller hans forsikringsselskab, der skal betale.

Den almindelige erstatningsregel

Det er nødvendigt at finde ensartede principper for, hvornår og i hvilket omfang vi er erstatningsansvarlige for de skader, vi laver. Ud fra domspraksis er der gennem tiderne udledt en regel, som kaldes den almindelige erstatningsregel. Reglen fastslår, at har du lavet en skade ved en handling eller en undladelse, der kan kaldes uagtsom eller forsættelig, så er du erstatningsansvarlig.

Skaden skal kunne gøres op i penge, så erstatningskravet kan beregnes. Det kan være ødelagte ting, tabt arbejdsfortjeneste, erhvervsevnetab eller tab af forsørger.

Eksempel fra domspraksis

Under ophold i en vuggestue beskadigede en to år gammel dreng sit øje, der måtte fjernes, idet han under leg løb ind i låsegafflen til lukkemekanismen på en havelåge mellem vuggestuens og børnehavens legepladser.

Sagen blev anlagt mod institutionen.

Domstolen mente ikke at kunne pålægge ansvar på grund af mangelfuldt opsyn på uheldstidspunktet.

Men vuggestuen blev dømt erstatningsansvarlig, fordi låsemekanismen havde et fremspring på fem cm, som netop var anbragt i en for små børn farlig højde.

Lov om erstatningsansvar

Erstatningsansvarsloven fastsætter primært størrelsen af de personskadeerstatninger, der skal udbetales, hvis der er sket en ulykke. Men spørgsmålet om, hvor erstatningsansvaret skal placeres, afgøres på grundlag af domspraksis.

Når en domstol skal bedømme, om en skadevolder er erstatningsansvarlig, vurderer den, om en fornuftig borger kunne have undgået at lave skaden. Er svaret ja, har skadevolder begået en fejl og er dermed erstatningsansvarlig.

Kunne den fornuftige borger ikke have undgået at lave skaden, er skadevolder ikke erstatningsansvarlig. Under forskellige forhold vil den fornuftige borger være den fornuftige far eller mor, det fornuftige barn, den fornuftige pædagog osv.

Uagtsomhed medfører ansvar

- Har skadevolder opført sig som en fornuftig borger, er han ikke ansvarlig for det skete. Det kaldes hændeligt uheld.
- Har skadevolder handlet skødesløst, er han ansvarlig for det skete. Det kaldes simpel uagtsomhed.
- Har skadevolder handlet mere uforsigtigt end selv skødesløse personer, er han også ansvarlig for det skete. Det kaldes grov uagtsomhed.

- Har skadevolder lavet skaden med vilje, er han selvfølgelig også ansvarlig for det skete. Det kaldes forsættelig.

Når skaden er hændelig, er det skadelidtes og ikke skadevolders forsikring, der eventuelt dækker skaden. Ved simpel og grov uagtsomhed betaler skadevolders ansvarsforsikring. Er handlingen forsættelig, er der ingen forsikringsdækning. Dog er det praksis, at forsikringen dækker, hvis skadevolder er under 14 år.

Undladelser kan også medføre ansvar

I reglen om erstatningsansvar hedder det, at man også kan blive erstatningsansvarlig for sine undladelser. Undladelser er f.eks., at en grundejer ikke gruser sit isglatte fortov, eller at en pædagog forsømmer sin tilsynspligt med børn, så der sker en skade, der kunne være undgået.

Bevisbyrden er din

Betingelsen for, at du kan få erstatning for en skade, er, at du kan bevise:

- at der er sket en skade
- at du har lidt et økonomisk tab
- at skadevolder har handlet uagtsomt eller med forsæt.

Hvem har ansvar for hvem?

Mange mener, at forældre altid er ansvarlige for de skader, deres børn laver. Det er ikke korrekt. Forældre er kun ansvarlige for deres børns handlinger, hvis skaden sker, fordi forældrene har svigtet tilsynet med børnene. Har de ikke svigtet deres tilsynspligt, er de ikke ansvarlige. Tilsynspligten er størst, når børnene er små.

Generelt bedømmer man forældres ansvar lempeligt, da det er umuligt al-

tid at have børn under opsyn. For større børn gælder tilsynspligten stadig. Men her går tilsynet primært ud på at forhindre børnene i at få fat på farlige ting som knive, luftbøsser og lignende.

Når børnene er i institutionen, er det pædagogerne, der har overtaget tilsynspligten, og derfor er børnenes forældre aldrig ansvarlige for eventuelle skader.

Børns ansvar er som voksnes

Ifølge Lov om erstatningsansvar er børn personligt erstatningsansvarlige for deres skadevoldende handlinger på samme måde som voksne. Om et barn gøres ansvarligt for en skade, afgøres ved en sammenligning med, hvordan et fornuftigt barn på samme alder ville have handlet.

Har barnet handlet på samme måde som det fornuftige barn, er uheldet hændeligt, og barnet er derfor ikke ansvarligt. Men har det handlet uagtsomt eller med forsæt, er det ansvarligt for skaden.

Fra domspraksis kan man udlede, at børn under 4½-5 år normalt ikke gøres ansvarlige for deres handlinger. Og barnets ansvar kan ifølge erstatningsansvarsloven helt bortfalde på grund af manglende udvikling hos barnet, eller hvis skaden er sket på en kompliceret måde, som barnet ikke kan gennemskue.

Børns ansvar i institutionen

Hvis et barn laver person- eller tingskade i institutionen, bliver barnet personligt erstatningsansvarligt, hvis det har handlet uagtsomt eller forsætligt. Forældre kan ikke blive erstatningsansvarlige for de skader, deres børn laver i institutionen.

Har et barn f.eks. smadret en rude, kan institutionen kræve erstatning af barnet. Institutionen har altså samme ret som personer til at kræve erstatning af en skadevolder, også af et barn.

Men institutionen er også underkastet de samme forpligtelser som enhver anden skadelidt – nemlig at skulle bevise, at barnet har begået en fejl. Kan institutionen ikke det, er barnet ikke erstatningspligtigt.

Normalt bliver de skader, som barnet laver, overgivet til familieansvarsforsikringen. Ud fra skadeanmeldelsen vil forsikringsselskabet så vurdere de nærmere omstændigheder ved skaden samt graden af uagtsomhed.

Staten og kommuner, der er selvforsikrende, har kun mulighed for at kræve erstatning, hvis skaden er lavet ved grov uagtsomhed eller med vilje. Er der uenighed om placering af et ansvar, er det kun domstolene, der kan træffe en afgørelse.

Legeskader medfører ikke ansvar

For børn kan der opstå mange situationer, hvor de kommer til skade, uden at nogen af de implicerede børn eller voksne kan gøres ansvarlige. Skader skyldes ofte legens kropskontakt, og her er det sjældent muligt at gøre et barn ansvarligt. Men bliver legen for voldsom, er det forældrenes eller pædagogernes pligt at gribe ind. Undlader de at gribe ind, kan de blive ansvarlige for skader på grund af manglende tilsyn.

Institutionens ansvar for barnet

I institutionen bliver forældrenes tilsyns- og oplysningspligt overtaget af pædagogen, som skal føre et forsvarligt tilsyn med børnene. Sker der skader på børnene eller børnenes ting, og kan skaden føres tilbage til svigtende tilsyn, er pædagogen ansvarlig for skaden. Og så er det institutionen eller kommunen, der skal betale erstatning for skaden, enten som selvforsikrende eller via en erhvervsansvarsforsikring.

Institutionens ansvar som arbejdsgiver

Ifølge Chr. d. VI's Danske Lov af 1683 hæfter arbejdsgiveren for de ansattes skadevoldende handlinger og undladelser, når skaden er sket i arbejdstiden, og arbejdet sker i arbejdsgiverens interesse.

I institutionen er det normalt kommunen eller den private institutions bestyrelse, der er arbejdsgiver. Selv om arbejdsgiveren hæfter for den ansattes skadevoldende handlinger, indebærer dette ikke, at den ansatte er uden erstatningspligt. I princippet er arbejdsgiveren og den ansatte direkte og solidarisk ansvarlige over for skadelidte.

Det betyder, at såfremt en skade skyldes svigtende tilsyn af en ansat, vil både arbejdsgiver og den ansatte være ansvarlige. Den ansatte som den direkte ansvarlige og arbejdsgiveren i henhold til loven om arbejdsgivers ansvar.

I nyere retspraksis er det normalt arbejdsgiveren alene, der bliver erstatningsansvarlig.

Eksempel fra domspraksis

Medens en syvårig dreng sad og legede på jorden på fritidshjemmets legeplads, løftede to jævnaldrende kammerater en træstamme op fra jorden og understøttede den ene ende med et bræt.

Da drengene ville løfte den anden ende op, faldt træstammen ned og ramte den siddende drengs højre hånd. Hånden blev beskadiget på en sådan måde, at en finger måtte amputeres.

Der var ikke givet instruktion vedrørende leg med træstammen, ligesom der på uheldstidspunktet intet tilsyn var med legepladsen.

Fritidshjemmet og de to drenge blev sagsøgt i forening.

Østre Landsret dømte fritidshjemmet til at betale hele erstatningen på grund af såvel manglende tilsyn som manglende instruktion, og retten fandt ikke, at man kunne pålægge de to legende drenge noget erstatningsansvar.

Uheld i institutionen

Når børn er i institution – vuggestue, dagpleje, børnehave, skolefritidsordning – er forældrenes tilsyns- og oplysningspligt overtaget af de ansatte pædagoger. Er der tale om døgnpleje i en familie, er det plejeforældrene, der har tilsyns- og oplysningspligten.

Pædagogerne skal se efter børnene og instruere dem på samme måde, som der bliver krævet af børnenes forældre. Hvis børnene er adfærdsvanskelige eller handicappede, skal pædagogerne føre skærpet tilsyn.

Hvis tilsynet svigter

Får børnene ødelagt deres ting, eller kommer de selv til skade, og skaden skyldes manglende tilsyn, bliver pæda-

gogerne og dernæst institutionen eller kommunen gjort ansvarlige for skaden.

Børn laver skader i institutionen

Har et barn ødelagt ting eller skadet en person i institutionen, er barnet personligt erstatningsansvarligt, hvis det har handlet uagtsomt eller med forsæt. Skaden bliver normalt betalt af forældrenes ansvarsforsikring, som også omfatter barnet.

Men skyldes barnets handling, at pædagogerne har svigtet tilsynet, kan den skadelidte ikke få erstatning fra barnets ansvarsforsikring. Skadelidte må rette sit erstatningskrav til institutionen eller kommunen.

Eksempel fra domspraksis

Under leg i en kommunal børnehave ramte en femårig dreng en seksårig kammerat i hovedet med en skruetrækker, hvorved kammeraten pådrog sig en alvorlig hjernelæsion.

Skaden skete på en byggelejeplads på børnehavens område, mens de ansatte opholdt sig sammen med de øvrige børn et stykke fra de to drenge.

Kommunen blev dømt til at betale erstatning, da drengene i perioder helt havde været overladt til sig selv.

Ligeledes blev den femårige, der forvoldte skaden, dømt erstatningsansvarlig, men erstatningsansvaret bortfaldt i henhold til lempelsesreglen i Lov om erstatningsansvar. Forældrene havde ingen ansvarsforsikring, der kunne dække barnets erstatningsansvar.

Institutionens indretning

Hvis der er forhold ved indretningen i en institution, der kan være farlige for børnene, skal det straks bringes i or-

den. Hvis et barn kommer til skade på grund af uheldsrig indretning, er der domspraksis for, at institutionen bliver erstatningsansvarlig.

Tyveri

Hvis et barns eller en ansats tøj bliver stjålet fra garderoben i en institution, dækker institutionens forsikring ikke, men det gør egen indboforsikring. Det samme gælder, hvis der bliver stjålet cykler. Husk at oplyse stelnummer og medsende låsebevis for godkendt lås ved tyverianmeldelse.

Ingen forsikringsdækning

Indboforsikringer dækker ikke simpelt tyveri af penge og smykker, og glemte eller forlagte genstande er heller ikke dækket. Simpelt tyveri foreligger, når bygningen eller lokalet er uaflåst. Det er ikke nok, at pengene eller smykkerne ligger i et aflåst skab.

Hærværksskader på familiens ting, der er uden for hjemmet, bliver ikke dækket – hverken af institutionen eller hjemmets forsikring. Det gælder f.eks.

hærværk på cykler ved institutionen. Bliver personalets tøj ødelagt af maling eller lignende, er der heller ingen forsikringsdækning.

Brandskader

Indboforsikringen dækker brandskader på ejendele også uden for hjemmet. Det gælder f.eks. børnenes ting, når de er i institution. Svideskader og cigaretgløder regnes ikke for brandskader.

Kendelse fra Ankenævnet for Forsikring

En pædagog anbragte sin taske i et aflåst garderobeskab i institutionen. Skabet blev brudt op, og der blev stjålet 1.000 kr. i kontanter fra hendes pung, som lå i tasken.

Forsikringsselskabet afviste at erstatte de stjalne kontanter. Selskabet betragtede tyveriet som et simpelt tyveri, og pædagogens forsikring dækkede kun tyveri af kontanter ved indbrud. Indbrud var i forsikringsbetingelserne defineret ved, at "uvedkommende skaffer sig adgang til forsvarligt aflåst bygning eller værelse". Opbrydning af et aflåst garderobeskab i et uaflåst lokale var ikke omfattet af denne definition.

Derfor gav Ankenævnet for Forsikring selskabet medhold i, at pædagogen ikke skulle have erstattet sine kontanter.

Uheld uden for institutionen

Hvis børnene er uden for institutionen for at tage på museum, i teatret eller til stranden, er der krav om, at pædagogerne skal føre skærpet tilsyn med børnene. Sker der en skade, som skyldes svigtende tilsyn, bliver pædagogerne og i næste omgang institutionen gjort erstatningsansvarlige. Tilsynspligten med børnene omfatter ikke vejen mellem hjemmet og institutionen. Det er forældrenes eller plejeforældrenes eget ansvar.

Kørsel med børn

Ved bilkørsel skal børn under tre år benytte siddeplads forsynet med sikkerhedssele, barnestol eller andet godkendt sikkerhedsudstyr tilpasset barnets højde og vægt. Det er således ulovligt, at børn under tre år sidder på skødet af en anden passager.

Transport af børn i de ansattes biler vil normalt ikke blive betragtet som erhvervskørsel med deraf følgende højere forsikringspræmie.

Kommer børn til skade under bilkørsel i de ansattes eller andres biler, gælder reglerne i færdselsloven.

Her står: "Den, der er ansvarlig for et motordrevet køretøj, skal erstatte skader, som køretøjet volder ved færdselsuheld, -"

Det betyder, at ejeren eller brugeren af bilen altid er erstatningspligtig for et uheld, og at passagerer – herunder børn, der kommer til skade – altid vil få erstatning fra bilens lovpligtige ansvarsforsikring. Det gælder både private biler, taxier og busser. Føreren kan ikke få erstatning fra egen ansvarsforsikring, men han kan få erstatning fra en eventuel modpart i uheldet.

Hvis der sker personskade

Enhver, som er ansat til at udføre et arbejde her i landet – lønnet eller ulønnet, varigt eller midlertidigt – er omfattet af Lov om forsikring mod følger af arbejdsskade. Forældre, der arbejder i en institution, er sikret efter arbejdsskadeloven, hvis de erstatter anden arbejdskraft. Tvivlstilfælde afgøres af Arbejdsskadestyrelsen.

Studerende er ligeledes sikret, hvis de som led i en uddannelse er i praktik i en institution.

Forsikringspligt

Principielt har alle, der beskæftiger medhjælp, forsikringspligt – såvel i erhverv som i privat husholdning. Er en kommune selvforsikrende, har medarbejderne krav på erstatning fra kommunen, og erstatningen bliver udbetalt af kommunens kassebeholdning. For de selvejende institutioner, puljeordninger og familieplejeforeninger gælder, at de *skal* tegne en arbejdsskadeforsikring.

Forsikringsmuligheder

Kommunen

En kommune kan vælge at være selvforsikrende, eller den kan sikre sig ved at tegne:

- en arbejdsskadeforsikring, der dækker de ansatte
- en erhvervsansvarsforsikring, der dækker de skader, de ansatte laver

- en kollektiv ulykkesforsikring for børnene i institutionerne.

Selvejende daginstitutioner og familieplejeforeninger

Også disse kan sikre sig som beskrevet ovenfor. Dog *skal* der tegnes lovpligtig arbejdsskadeforsikring. En kommunal kollektiv ulykkesforsikring dækker ikke børn i de selvejende daginstitutioner. Mange selvejende daginstitutioner har derfor tegnet en kollektiv børneulykkesforsikring.

Barnet

Set med barnets og forældrenes øjne er en ansvarsforsikring og en ulykkesforsikring de to vigtigste forsikringer.

Pædagogerne

For pædagogerne er det tilsvarende vigtigt at have en ansvarsforsikring og en ulykkesforsikring.

Særlige forhold for plejeaanbragte

Hvis en plejeaanbragt laver *personskade* på plejeforældrene eller deres børn, kan skaden være dækket af enten de biologiske forældres ansvarsforsikring eller plejefamiliens ansvarsforsikring.

Laver den plejeaanbragte skader på plejefamiliens *ejendele*, eller stjæler plejebarnet familiens ting, dækker forsikringen ikke, fordi den plejeaanbragte regnes for medlem af husstanden. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at den anbringende kommune og plejefamilien ved indgåelse af aftalen om plejeforholdet bliver enige om nogle retningslinier for, hvornår skaden må bæres af plejefamilien, og hvornår kommunen eventuelt vil træde ind og erstatte skaden helt eller delvist.

Samtidig bør plejefamilien spørge sit eget forsikringselskab, hvorledes den plejeaanbragte er dækket af familiens indbo- og ansvarsforsikring.

Aflastningspleje

For plejeaanbragte i aflastningspleje gælder, at de normalt aldrig er omfattet af plejefamiliens indbo- og ansvarsforsikring. Her vil det altså *alene* være de biologiske forældres ansvarsforsikring, der eventuelt skal dække en personskade, den plejeaanbragte laver på plejeforældre eller deres børn.

Også ved aflastningspleje bør det af plejeaftalen fremgå, hvem der betaler

for skader på eller tyveri af plejefamiliens ting.

Plejefamilien kommer til skade

Hvis et medlem af plejefamilien kommer til skade eller får en erhvervssygdom – eksempelvis smitsom leverbetændelse – under udførelsen af arbejdet i plejefamilien, er medlemmet sikret erstatning efter Lov om forsikring mod følger af arbejdsskade.

Den plejeaanbragte kommer til skade

Kommer den plejeaanbragte ud for et ulykkestilfælde, vil han kunne få erstatning fra en privat tegnet ulykkesforsikring. Den kan være tegnet af kommunen, plejeforældrene eller de biologiske forældre. Hvis ulykkestilfældet er sket under erhvervsarbejdet, f.eks. i plejefamiliens eller andres virksomhed, har den plejeaanbragte krav på erstatning efter arbejdsskadeloven. Virksomheden har forsikringspligten. Er det plejeforældrenes virksomhed, er det plejeforældrene, der er arbejdsgivere og dermed erstatningspligtige. Det er derfor vigtigt, at plejeforældrene har tegnet en arbejdsskedeforsikring og en erhvervsansvarsforsikring.

Klagemuligheder

En privat forsikringstager, der er utilfreds med en afgørelse fra sit forsikringselskab, kan mod et gebyr på 100 kr. klage til:

Ankenævnet for Forsikring
Anker Heegaards Gade 2
1572 København V
Telefon: 33 15 89 00 (kl. 10-13).

Erhvervskunder (kommuner, selvejende institutioner og familieplejeforeninger) og skadelidte kan henvende sig til:

Forsikringsoplysningen
Amaliegade 10
1256 København K
Telefon: 3343 5500
www.forsikringsoplysningen.dk
Henvendelse hertil er gratis.

I øvrigt står Forsikringsoplysningen altid til rådighed, når det drejer sig om forsikringsspørgsmål.

Hvem har ansvaret, når børn laver ulykker i institutionen? Og hvem har ansvaret, hvis der sker en ulykke, når børnene er på tur? Forældrene? Institutionen? Eller børnene selv?

„Hvem har ansvaret“ giver en oversigt over situationer i forbindelse med børns ophold i institution, hvor der kan ske skader, og hvor et erstatningsansvar skal placeres.

ISBN: 87-90995-69-4

Tegninger: Peter Malherbes

Amaliegade 10, 1256 København K
Tlf. 3343 5500

fo@ForsikringensHus.dk
www.forsikringsoplysningen.dk

Forlaget Forsikring
Varenr. 42 624 000/Okt. 2003

Forsikringsoplysningen